

BOGANMELDELSER

William Robert Scott: ADAM SMITH AS STUDENT AND PROFESSOR. With Unpublished Documents, Including Parts of the »Edinburgh Lectures«, a Draft of The Wealth of Nations, Extracts from the Muniments of the University of Glasgow and Correspondence. Glasgow University Publications XLVI. Glasgow 1937. 445 S.

Til Trods for den umaadeligt omfangsrige Litteratur om Adam Smiths Liv og Virke, der har set Dagens Lys det sidste halvandet Hundrede Aar, er der dog endnu store Dele af denne Mands Liv og Virke, der trænger til yderligere Oplysning og Fortolkning. Det er derfor glædeligt, at Professor William Robert Scott har benyttet To-Hundredaarsdagen — den 14. November 1937 — for Adam Smiths Immatriculation ved Glasgow Universitetet som en Anledning til at fremdrage og belyse en anelig Mængde nye Enkeltheder om Adam Smiths Slægt, Person, Virksomhed og Omgivelser.

Det fremgaar af Bogens Forord, at kun den Omstændighed, at der endnu er mangt og meget at søge oplyst og at klarlægge, før vi har fuldt Kendskab til Adam Smith, er Aarsagen til, at Forfatteren ikke har fulgt de Henstillinger, der er blevet rettet til ham om paa Grundlag af det nu kendte at give en fuldstændig Skildring af Adam Smiths Livsløb og Virksomhed. Naar man imidlertid ser den Sikkerhed, hvormed Forfatteren her behandler sit Emne, og den omfattende Viden, hvormed han skildrer Adam Smiths Samtid og Omgivelser, saa kan man kun ønske, at det Tidspunkt ikke maa være fjernt, da Professor Scott maa mene, at Materialet er tilstrækkeligt fyldestgørende til at opfylde de fornævnte Henstillinger. Det foreliggende Værk betyder i hvert Fald et vægtigt Bidrag til den fuldstændige og systematiske Smith-Biografi. Thi uagtet de Nyorienteringer, det foreliggende Værk indeholder, refererer sig til vidt forskellige Perioder af Smiths Liv, og uagtet de Enkeltheder og Begivenheder, der her for første Gang fremdrages, kun sjældnere er direkte tidsforbundne, saa fremtræder Bogen — takket være Forfatterens Fremstillingsevne — dog som et naturligt afsluttet Hele.

Af Bogens fire Dele er første og anden Del nøje forbundne; i Bogens første Del, hvor Adam Smiths Liv i Aarene 1723—63 behandles, henvises uafledigt til Bogens anden Del, der indeholder en Mængde Referater fra Universitetsmøder, hvori Adam Smith har deltaget, og Gengivelser af Breve — ialt 83 — fra, til og om Adam Smith, hvoraf de 81 hidtil har været lige saa ukendte som mange af de i denne Del iøvrigt gengivne Dokumenter. Brevene viser den Omsorg, hvormed Adam Smith røgtede sit Kald som Lærer for den unge Fitzmaurice, medens de kortfattede Referater fra Universitetsmøder viser os den Tillid og den Respekt, Adam Smiths Universitetskoleger viste ham. De gengivne Dokumenter tjener til rent umiddel-

BOGANMELDELSER

William Robert Scott: ADAM SMITH AS STUDENT AND PROFESSOR. With Unpublished Documents, Including Parts of the »Edinburgh Lectures«, a Draft of The Wealth of Nations, Extracts from the Muniments of the University of Glasgow and Correspondence. Glasgow University Publications XLVI. Glasgow 1937. 445 S.

Til Trods for den umaadeligt omfangsrige Litteratur om Adam Smiths Liv og Virke, der har set Dagens Lys det sidste halvandet Hundrede Aar, er der dog endnu store Dele af denne Mands Liv og Virke, der trænger til yderligere Oplysning og Fortolkning. Det er derfor glædeligt, at Professor William Robert Scott har benyttet To-Hundredaarsdagen — den 14. November 1937 — for Adam Smiths Immatriculation ved Glasgow Universitetet som en Anledning til at fremdrage og belyse en anelig Mængde nye Enkeltheder om Adam Smiths Slægt, Person, Virksomhed og Omgivelser.

Det fremgaar af Bogens Forord, at kun den Omstændighed, at der endnu er mangt og meget at søge oplyst og at klarlægge, før vi har fuldt Kendskab til Adam Smith, er Aarsagen til, at Forfatteren ikke har fulgt de Henstillinger, der er blevet rettet til ham om paa Grundlag af det nu kendte at give en fuldstændig Skildring af Adam Smiths Livsløb og Virksomhed. Naar man imidlertid ser den Sikkerhed, hvormed Forfatteren her behandler sit Emne, og den omfattende Viden, hvormed han skildrer Adam Smiths Samtid og Omgivelser, saa kan man kun ønske, at det Tidspunkt ikke maa være fjernt, da Professor Scott maa mene, at Materialet er tilstrækkeligt fyldestgørende til at opfylde de fornævnte Henstillinger. Det foreliggende Værk betyder i hvert Fald et vægtigt Bidrag til den fuldstændige og systematiske Smith-Biografi. Thi uagtet de Nyorienteringer, det foreliggende Værk indeholder, refererer sig til vidt forskellige Perioder af Smiths Liv, og uagtet de Enkeltheder og Begivenheder, der her for første Gang fremdrages, kun sjældnere er direkte tidsforbundne, saa fremtræder Bogen — takket være Forfatterens Fremstillingsevne — dog som et naturligt afsluttet Hele.

Af Bogens fire Dele er første og anden Del nøje forbundne; i Bogens første Del, hvor Adam Smiths Liv i Aarene 1723—63 behandles, henvises uafledigt til Bogens anden Del, der indeholder en Mængde Referater fra Universitetsmøder, hvori Adam Smith har deltaget, og Gengivelser af Breve — ialt 83 — fra, til og om Adam Smith, hvoraf de 81 hidtil har været lige saa ukendte som mange af de i denne Del iøvrigt gengivne Dokumenter. Brevene viser den Omsorg, hvormed Adam Smith røgtede sit Kald som Lærer for den unge Fitzmaurice, medens de kortfattede Referater fra Universitetsmøder viser os den Tillid og den Respekt, Adam Smiths Universitetskoleger viste ham. De gengivne Dokumenter tjener til rent umiddel-

bart at tegne det mest sympatiske Billede af Bogens Hovedperson. Medens Bogens Tekstafdeling standser ved Aaret 1763, giver anden Del endnu en Del Breve, skrevet paa senere Tidspunkter. Brevene omhandler for en stor Del Udgivelsen af de forskellige Udgaver af *The Wealth of Nations*, som det faldt i Smiths Lod selv at have Lejlighed til at overvaage.

De to Dele af Bogen giver et fortrinligt Bidrag til Karakteristik af Adam Smith. Første Dels første Kapitler behandler Adam Smiths Barndomshjem, hans Faders Virksomhed, og disse Kapitler giver et skarpt Billede af det Millieu, hvori Adam Smith voksede op, indtil han fjorten Aar gammel den 14. November 1737 blev immatriculeret ved Glasgow Universitet. I Bogens næste Kapitler følger man Adam Smith som ung Student ved Glasgow Universitet, hans Arbejder med de forskellige Discipliner, vi følger ham videre frem gennem Tiden, indtil han i Aaret 1740 efter tre Aars Ophold i Glasgow ved Hjælp af »The Snell Exhibition« drager til Oxford, for der at fortsætte sine Studier. I Bogens forskellige Kapitler drages der stadig Forbindelseslinier mellem hans senere videnskabelige Produktion og de forskellige Tilskikkelser i hans Liv, der har haft Indflydelse paa denne. Ikke mindst interessante er de Kapitler, der skildrer hans Liv og Færden i Edinburgh i Aarene fra hans Fuldendelse af Universitetsstudierne i Oxford til hans Udnævnelse til Professor i Logik ved Glasgow Universitet og den Redegørelse, der i denne Forbindelse gives for de Betingelser, hvorunder »The Edinburgh Lectures« blev til, og for de Omgivelser — formentlig et filosofisk Selskab — hvori de for første Gang blev kendt. Sidste Kapitel af Bogens første Del skildrer Adam Smiths Studier i Perioden 1751—1763, og hans Arbejde med Udgivelsen af *Theory of Moral Sentiments*; Forfatteren peger her paa den Betydning, det har haft for Adam Smiths senere Produktion, at han paa nært Hold daglig havde Scotlands rige Udvikling i handelsmæssig og industriel Henseende i disse Aar for Øje.

Bogens tredie Del indeholder en Gengivelse af »An early Draft of Part of *The Wealth of Nations*«. Straks da Manuskriptet, der er renskrevet af en Sekretær, men forsynet med Rettelser af Adam Smith selv, kom frem, herskede der Tvivl om Tidspunktet for dets Tilblivelse. Det Spørgsmaal meldte sig, om det var »The Glasgow Lectures«, der var kommet for en Dag, eller en tidligere Bearbejdelse af Emnet. Forfatteren hælder til den sidste Antagelse og tidsfæster Manuskriptets Tilblivelse til den sidste Halvdel af Aaret 1763.

Ligheden mellem Manuskriptet, der indeholder flere Kapitler, og Smiths berømteste Bog vil straks staa Læseren klar. Manuskriptet er endvidere bemærkelsesværdigt derved, at dets Indhold maa medføre en Ændring af de hidtil herskende Anskuelser om Smiths Tanker — før og efter hans Frankrigsrejse — om de økonomiske Problemer.

Det levende Indtryk, Bogens Læsere faar af Adam Smith, forstærkes yderligere derved, at fjerde Del indeholder talrige i Facsimile gengivne Breve fra og til Smith og Manuskripter fra hans tidligste Studentertid til hans Virksomhed som berømt Forfatter. Bogen er sluttelig forsynet med syv Tillæg, hvoraf nogle omhandler Smiths Familie og de Steder, hvortil han mere eller mindre varigt har haft Tilknnytning.

Paa Grund af de mange nye Enkeltheder, den her foreliggende Bog følger til vor Viden om Adam Smith, vil den til Trods for de rige Kilder, der allerede eksisterer, være uundværlig for enhver, der ønsker at erhverve et grundigt Kendskab til Adam Smiths Liv og Virke. Den vil blive staaende som Kildeskrift.

Hans Degen.

Jørgen Pedersen: EN ANALYSE AF DET ENGELSKE SMØRMARKED I PERIODEN 1923—36. (Studier fra Aarhus Universitets økonomiske Institut, Nr. 1). Aarhus 1937. 102 Sider.

I Slutningen af Aaret 1937 udsendte Aarhus Universitets økonomiske Institut sin første Publikation vedrørende et saa aktuelt Emne som: Vort engelske Smørmarked, og meget naturligt er de heri fremsatte Konklusioner flere Gange blevet benyttet i den senere Tids Diskussion om Spørgsmaalet. I anden Anledning har jeg gennemgaaet samtlige de i Afhandlingen meddelte Beregninger og Resultater, og denne Gennemgang har givet mig Anledning til nogle Bemærkninger saavel til de anvendte statistiske Metoder som til de deraf dragne Konklusioner.

I Afhandlingens første Afsnit udtales, at Formaalet har været at undersøge, hvilken Virkning en Reduktion eller en anden Fordeling over Aarets Maaneder af Eksporten af dansk Smør vilde have paa Smørprisen i England og dermed paa hele den samlede Eksportværdi.

I Afsnit 2 beskrives det indsamlede Materiale og de Metoder, der er anvendt ved Materialets Bearbejdelse. Et Forsøg paa at gennemgaa Resultaterne af de benyttede statistiske Metoder vanskeliggøres imidlertid derved, at der kun i ringe Omfang er gjort Rede for de praktiske Detaljer, særlig hvorledes de forskellige Korrektioner af de originale Tal er foretaget. Prøver man selv at rekonstruere Beregningerne, faas derfor ikke præcis samme Tal som anført i Bogen; bl. a. fremgaar det ikke klart, paa hvilken Maade Importmængden er korrigeret for Variationerne i Kølehuslagrene, og da disse Variationer paa visse Tidspunkter er meget betydelige og i særlig Grad paavirker Tallene for Udbudet af ny-zealandsk og australsk Smør, havde det været ønskeligt, at de interpolerede Værdier var anført. Der er ogsaa betydelige Trykfejl, som kun kan korrigeres, hvor de optræder i Tabeller, som kan afstemmes (f. Eks. angives Importmængden i Januar 1933 til 445 000 cwts. i Stedet for 745 000 cwts.). Efter nogle Forsøg har det dog været muligt at rekonstruere Grundmaterialet, saaledes at de deraf afledte Tal kan sammenholdes med de i Afhandlingen anførte.

I Afsnit 3 er der som Indledning foretaget en Undersøgelse af Efterspørgselskurven for Smør i Almindelighed, idet man har sammenholdt den samlede Importmængde af alle Smørsorter med de tilsvarende Priser i hver enkelt Maaned i Perioden 1924—36; ved Udjævning har man derefter forsøgt at finde et Udtryk for den Efterspørgselskurve, der stemmer bedst overens med de foreliggende Iagttagelser. Der gives en Beskrivelse af de forskellige Vanskeligheder ved at finde et Fællesudtryk for Sammenhængen mellem Pris og Mængde, idet »Punkterne samlede sig i Grupper for de enkelte Aar«, og man slutter med at bestemme